

Povestea unei vieți

Capitolul XI

De **Stefan Kecskemeti**

Între Timișoara și Arad

Lupi pe o noapte de iarnă

La vârsta iubirii și a înțelepciunii

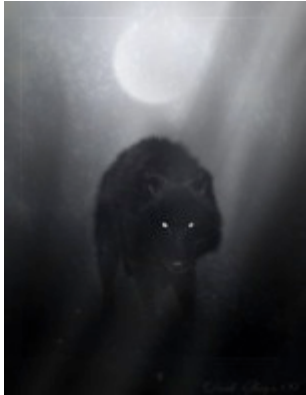
Călătoream iarna în fiecare săptămână, vara la două-trei săptămâni cu trenul până acasă, la Timișoara. Trenul nu costa mult, era curat, nu ca azi, și încă mai erau trei clase. In clasa întâi biletul costa dublul celui pentru clasa treia. Vagoanele de clasa întâi aveau compartimente drapate cu catifea roșie, aveau 6 locuri, cele de clasa doua aveau 8 locuri pe compartiment și erau drapate cu catifea albastră. Azi nu îmi vine să cred că a fost posibil, dar atunci, deși plecase din Timișoara curat, la sosirea în gara Arad, o armată de femei de curățenie s-au năpustit asupra vagoanelor trenului, spălându-le pe dinafara cu niște teuri lungi cu cârpe muiate în găleți cu apă. De o bucată de vreme nu mai stăteau în gări agenți dezinfectori cu burdufuri pentru a deparazita călătorii cu DDT pentru profilaxia tifosului exantematic. Ca elev la școala sanitară am fost de câteva ori trimis la Gara Mare din Timișoara în acest scop. De altfel, la Arad a existat una dintre cele mai dotate uzine de vagoane din estul Europei, se exportau vagoane și, dacă nu mă înșel, vestita societate Wagons Lits Cook aici și-a comandat vagoanele de dormit. Pe lângă Uzina de vagoane a luat naștere o uzină textilă, s-a creat o uzină de strunguri și a început navetismul și migrația spre oraș. În sensul invers, arădenii fugeau din oraș spre zona podgoriilor și înspre munții Zărandului, fiindcă spre deosebire de Timișoara nu existau decât două parcuri, cel de la faleză Mureșului și cel pe lângă pârâul Mureșel. Un alt refugiu față de dogoarea verii a fost pădurea Ceala și cele trei insule pe Mureș în aval de oraș. Aici, la trei

insule, unii le ziceau „Insula Trinității”, erau și niște căbănuțe particulare pentru pescari și puținii amatori de regata.

Se făcea mult sport în acele vremuri, titanul fotbalului arădean UTA, avea zeci și zeci de mii de suporteri și problemele diviziei A de fotbal erau o temă permanentă de dezbateri. Echipa avea două mascote vii, două figuri de deficienți mintali Dadi și Kukulla care jucau un rol important, aproape magic, pentru asigurarea succesului la meciurile acasă, dar ei erau transportați și în deplasare. Singura excepție a fost meciul anual împotriva echipei RATA la Oradea. Pentru succesul acestui meci, Dadi și Kukulla au fost complet echipați, primeau fiecare câte un rucsac plin cu merinde și au fost lansați pe jos spre Oradea în miercurea înainte de meci.

Noi, salariații de stat, am fost obligați să dobândim insigna GMA, copiii și adolescenții trebuiau să aibă insigna FGMA, adică Fii Gata de Muncă și Apărare. Probele s-au dat în fața unui juriu la stadionul Gloria. Erau probe de atletism și înot, dacă nu mă înșel. Fiind printre cei mai tineri din Sanepid, am luat insigna pe primele locuri. Eram în forță. De exemplu, am făcut un pariu cu șeful meu într-una din deplasările noastre spre stațiunea Moneasa la poalele Codrului Moma că în 20 de minute voi fi sus pe dealul Deznei, la ruinele cetății, în care legenda spune că populația amenințată de venirea turcilor și-ar fi închis fetele și soțiile ca să nu poată fi răpite. Am câștigat pariul cu prețul unor palpitatii, urmate de o sperietură trasă în urma întâlnirii cu o viperă. Aceste animale preferă ruinele cetăților din linia de apărare a dinastiei Arpazilor, zburate în aer de armatele austriece după războiul pentru libertate din 1849. În regiunea Arad au existat trei asemenea cetăți, prima a Șoimoșului la Lipova, intrarea în defileul Mureșului, a doua la Șiria, locul unde în conacul familiei Bohus a fost semnat armistițiul dintre Pașkevici și Görgey, însemnând înfrângerea revoluției, dar și locul natal al lui Ioan Slavici, autorul „Marei”. A treia a fost cetatea Dezna, urmată în Bihor de Belavar în valea Finișului, o cetate la Șoimi și, în final, cetatea Șoimului deasupra Aleșdului. Se pare că mlaștinile Banatului nu au tentat pe nimeni de la împăratul Traian încoace care întărise un val pe limes.

Lupi pe o noapte de iarnă

Există însă și vestigii care îmi sugerează o mult mai mare vechime. Într-o dimineață frumoasă de iarnă, vine un telefon de la circumscripția Șilindia că în satul Iercoșeni ar fi explodat o epidemie de scarlatină, toți copiii școlari fiind bolnavi. Înarmat cu o ladă metalică plină de tuburi pentru secreții faringiene, antibiotice și sulfamide, substanțe dezinfectante, am urcat pe motorul de Brad și am fost așteptat de trăsura dispensarului la gara Târnova. La orele 14 am fost la dispensar, unde medicul, veche cunoștință de la stagii, m-a așteptat cu masa pusă, cameră încălzită, ca să plec dimineața la locul evenimentului cu pricina. Încălzit de țuicile fierte, fiind echipat cu una din enormele șube și cizmele de păslă ale Sanepidului, am refuzat să aștept și contrar tuturor rugămintelor, încăpățânat cum am fost, am plecat spre satul aflat la circa 6 km de dispensar. În curând s-a înserat, s-a ridicat o lună plină pe cerul înghețat, lada era destul de grea, așa că nu prea am savurat feeria zăpezii virgine cu strălucire de argint. Deodată, să fi fost la jumătatea drumului am zărit întâi două mici faruri în depărtare, urmate de altele și altele într-un loc, unde nici vorbă nu putea fi de șosea, nici măcar de drum de țară. Apoi brusc a început concertul, întâi un singur vuiet prelung, urmat de alte și alte vuiete. Frigul începea să-mi fugă pe șira spinării, și nici azi nu știu dacă apa care curgea șiroaie de pe mine s-a datorat numai greutateii blestematei lăzi sau grabei cu care am lungit pașii. Ajuns în final în satul în care afară de câteva geamuri luminate, am zărit doar luminile ferestrelor unei școli prăpădite în care erau îngrămădiți vreo 40 copii amărâți cu erupție papulo-veziculoasă, în diverse stadii ale nevinovatei varicele. A fost poate prima dată, când am îndrăznit să mă răstesc la un medic, deci unul cu, era de presupus, pregătire superioară. Și-a cerut scuze pentru gafă. Nu vă spun că nu au trecut mai mult de două-trei luni și a ajuns sanepidist într-un oraș din regiune. Peste noapte am fost cazat într-un fel de bucătărie de vară, unde era doar un fel de „mașină” de gătit tip „Vesta”, în care mi s-a făcut un foc din vrejuri, mi s-a așternut o saltea cu paie pe patul strâmt și am fost acoperit cu o dună. Înainte de apusul lunii, aruncând o privire prin micul geam înghețat, am revăzut din imediata apropiere „farurile” care mă întâmpinaseră pe drum. Dimineața, în jurul bucătăriei

de vară, se vedeau frumoase urme de lupi. La întoarcere am primit un săniuș cu care am tractat lada nedeschisă înapoi în comună, unde mi-am sunat șeful la telefon și am tras o beție pe cinste fără să-mi pierd ochelarii ca în alte dăți. Pierderea ochelarilor a fost mijlocul prin care tata, optician, încă mic meseriaș particular, putea ține inventarul bacchanaliilor mele, într-o vreme din ce în ce mai frecvente. În vara următoare am trecut din curiozitate pe câmpul bântuit iarna de micile faruri. A fost un podiș pe care sunt sigur, după blocurile fasonate de piatră, că cu foarte mult timp înainte a existat o fortăreață, o cetate, poate chiar un oraș construit din cu totul alt tip de materiale decât cele ale ruinelor cunoscute de mine.

La vârsta iubirii și a înțelepciunii

În acel an mi s-a oferit ocazia de a da admitere la facultate. Ceilalți colegi reușiseră încă în anul festivalului ei, neavând de ispășit origini sociale. La un moment dat, campania anti-malarie a ajuns în impas, întrucât campania agricolă bloca toate camioanele disponibile, așa că nu numai materialele de stropit nu puteau fi transportate, ci și cei 12 agenți dezinfectori ar fi rămas fără lucru. Directorul Sanepidului a fost detașat la minele de uraniu la Băița Bihor, interimarul încă nu fusese numit, șeful meu foarte ocupat m-a delegat la minister pentru a încerca să obțin câteva mașini. Eram tânăr, complexat și obraznic: am intrat la Ministerul Sănătății direct la cabinetul ministrului. Nu era în capitală. Am invitat-o pe secretară seara la Mon Jardin, reușind să ajung astfel la un ministru adjunct, parcă Ioan Bogdan. M-am prezentat ca felcer epidemiolog și, cu toată seriozitatea, am expus situația afirmând că dacă nu plec cu trei camioane, campania se blochează. Am fost interogată în amănunt despre campanie, despre locul de muncă și, în final, despre Aradul pe care-l cunoșteam cu toate bârfele la zi. După două ore am avut aprobarea pentru camioane și am fost întrebat de zâmbitorul ministru adjunct dacă nu vreau să dau admitere la toamnă.

Am refuzat cu mândrie, am petrecut o seară plăcută la Mon Jardin și cu trenul de dimineață m-am întors la Arad. În curând, am cunoscut a doua oară în viața iubirea, de data asta ca om matur, o iubire care parcă a venit din transcendență, împlinirea a tot ce mi-aș fi dorit spiritual, sufletesc și corporal vreodată. Această iubire a schimbat modul meu de viață, de gândire, de a fi. Atunci când doi oameni se iubesc

cu adevărat, se modelează reciproc, se transformă practic în altfel de oameni. Dar despre asta atât. Există lucruri despre care nu se poate vorbi. Iar despre ce nu se poate vorbi, apud Wittgenstein, trebuie să se tacă.

Ultimul meu an arădean s-a petrecut sub fascinația acestui sentiment copleșitor, am devenit serios, am abandonat vagabondajul de la floare la floare, băutura, și de acum citeam împreună sau separat cărțile achiziționate de la talcioc sau din librării. Spuneam că niște doamne mămoase din cele două mari librării din centru, precum și un domn de la anticariat care vedeau ce cumpăr de obicei, mi-au reținut cărțile despre care știau că mă interesează. Am început să mă interesez și pentru filozofi moderni, până atunci fiind preocupat în afară de Kant, mai ales de anticii în special de Stoa. Din Seneca și Horațiu puteam să citez la orice oră din zi și noapte. La începutul anului 1955 am luat și ore de limba rusă necesară la examenul de admitere. De rest m-am apucat în luna iunie. Am avut ghinionul de a fi prezent zilnic în fața Institutului de Medicină începând cu data de 15 august. La întâi septembrie au început cursurile și eu continuam să mă prezint la 8 dimineața cu restul de candidați încă neajunși la rând. Țin minte că am fost 830 de candidați pe 110 locuri. Nu vă pot spune ce fericit am fost, când m-am văzut pe lista admișilor. Dar cum nici o bucurie nu este și fără amar, am fugit la Arad, unde într-o noapte senină ne-am ales o stea unde să se întâlnească privirile noastre în timpul săptămânii când eram despărțiți până sâmbătă seara. A început un nou capitol din viața mea. dar despre asta mai târziu.

Dar să nu termin acest capitol cu suferințele subiective ale tânărului Werther, à la Goethe, carte primită cândva de la șeful meu care sesizase complexe mele datorate faptului că nu am ajuns imediat după liceu la facultate, dar probabil și pentru faptul că bănuia stările mele sufletești în legătură cu problemele mele sentimentale. Vreau să mai amintesc și de lecturile mele care au devenit din ce în ce mai serioase. Începusem să mă ocup de problemele amurgului burgheziei nu numai sub imperiul comunismului, ajunsesem la literatura interbelică pe această temă, citisem pe contele baltic Kayserling, devorasem Ortega y Gasset, Unamuno, și mulți alții care în spiritul umanismului modern încercară să se opună la ceea ce mai târziu

ucisul Rathenau, al republicii de la Weimar etichetase ca penetrarea verticală a barbariei nu numai în conștiința, ci și în inconștiința maselor din prima jumătate a secolului pe care l-am trăit plinar. Era agonia modernismului și începutul a ce azi se numește postmodernismul cu toate rătăcirile rațiunii. Nici atunci, nici azi, nu m-a fascinat politicul, cred că nicăieri intelectualul nu este capabil să facă o politică constructivă, dovadă statul nenorocit al lui Platon, Utopia lui Morus sau Falansteriele ori Machiavelli pragmaticul, oferte de soluții inacceptabile etic, ori, fără etică, un intelectual nu poate concepe lumea. Am trăit două forme ale totalitarismului, și trăiesc și azi în prelungirile acestor forme de guvernământ care infectează ca o coadă epidemică existența noastră, și care în timpurile pe care urmez a le reaminti încă erau virulente.

Vreau totuși la sfârșitul adolescenței să reamintesc marea, poate cea mai mare și dureroasă lecție primită în tinerețea mea. Rar de tot, dar se întâmpla să fiu chemat de urgență prin telefonul gazdei la locul de muncă. Într-o bună zi, sună telefonul și sunt chemat. Nu mai țin minte ce anotimp, nici în care an cu exactitate. Ajuns la Sanepid, plecăm în trombă spre Sântana unde acceleratul Timișoara-Iași a deraiat. De fapt, din destul de lungul tren, deraiaseră ultimele două vagoane, răsturnate, transformate în niște fiare contorsionate din care curgea sânge. În ele și împrejur, zeci de cadavre și grav răniți în jur. Afară de oficialități, procuratura, miliția C.F., autosalvările din Arad, prezente la sosirea noastră, era și un camion în care trebuiau adunate cadavrele, resturile de oameni dezmembrați de accident. În curând a sosit și trenul de intervenție de la centrala CFR din Timișoara, tren văzut de atâtea ori staționând cu locomotiva în permanent sub aburi în dese mele drumuri spre casă. Echipele de salvare încă în plină acțiune. Personal, recunosc că am fost cuprins de un sentiment al irealului, un fel de amortăală probabil auto-protectoare, fiindcă cele văzute, spre deosebire de evenimentele din timpul războiului, acum, în timp de pace, păreau cu totul neverosimile. Doi-trei călători din vagoanele din față, coborâți, stăteau ca și mine, parcă paralizați de groază. Și în curând a sosit momentul în care, pentru prima și poate ultima dată în viață, din adâncurile ființei mele a pornit un țipăt al cărui ecou îl retrăiesc vag de fiecare dată, când revăd pictura lui Munch, țipăt iscat în momentul în care locomotiva trenului scoate un fluierat prelung și trenul lăsând în urmă cele două vagoane, pleacă mai departe. În acel moment de

groază cred că am devenit adult, am înțeles că dacă piere Atlantida sau Pompeiul, viața merge mai departe; se scufundă Titanicul, pedeapsă pentru cutezanța sfidătoare al unui căpitan de vas, viața merge mai departe, deoarece „navigare necesse est”. A fost momentul depășirii definitive a posibilității de a-mi mai fi frică vreodată. După acel țipăt scăpat involuntar, mi-am însușit ultimul adagiul al Stoei, care mă va ajuta în tot restul vieții : „Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae.” ¹

Povestea unei vieți, de Stefan Kecskemeti

Capitol I

Pe urmele copilăriei și strămoșilor în Timișoara de altădată

http://www.bjt2006.org/SK_Pe_urmele_copilariei_0316.pdf

Capitol II

Educație la mijloc de veac

Cămăși verzi – cămăși maro

http://www.bjt2006.org/SK_Educatie_la_mijloc_de_veac_0816.pdf

Capitol III

Conacul bunicii – raiul pe pământ

Messerschmidt, Titobus și pom de Crăciun în văzduhul timișorean

http://www.bjt2006.org/SK_Conacul_bunicii_1016.pdf

Capitol IV

23 August 1944 – Speranțe de pace și dicționare ruso-române

Între soldați și refugiați, între bombe, cămile și un pui de leu

http://www.bjt2006.org/SK_23august_1316.pdf

Capitol V

Tâlhării și bombe atomice. Petru Groza și Poporul

La Liceul Piarist: "Ești un cretin! Ieși afară!"

Explozii și bătaie cruntă, zeamă de varză, șerpi și altele

http://www.bjt2006.org/SK_Talharii_si_bombe_1616.pdf

Capitol VI

Pățanii cu aligatorul Ali, cu pistoale rătăcite, cu un radio ilegal...

Despre cărți, cinema, muzică și... dragoste

1948 – anul în care au început calamitățile

Primii pași în domeniul medical

http://www.bjt2006.org/SK_Patanii_cu%20aligatorul_Ali_2516.pdf

Capitol VII

Vânătoare de flebotomii în preajma lui Tito

Romul și biscuiții fac minuni

Din floare în floare

http://www.bjt2006.org/SK_Vanatoare_de_flebotomii_3516.pdf

Capitol VIII

Picaje cu Aviasan

"Umbre" și "dușmanii poporului"

http://www.bjt2006.org/SK_Picaje_Aviasan_3916.pdf

Capitol IX

La stână și la târguri de fete

¹ Dacă lumea ar fi să se prăbușească, cel fără de teamă va rămâne neclintit pe ruine. Horațiu

Procese și evacuări

1953 – Festivalul Internațional al Tineretului

Aradul intelectual

http://www.bjt2006.org/SK_Targul_de_fete_4416.pdf

Capitol X

Malarie și febră tifoidă în valea Crișului

Hepatită și poliomelită

Educația sanitară și succesul manipulării

Epidemii de isterie

Pășanii cu paraziți și vin roșu

http://www.bjt2006.org/SK_Malarie_febra_tifoida_4816.pdf